

"עשן בעיניך" – מלחמת הסיגריות, 1930

נחמה ברוך

מאוחר יותר נקרא המפעל, כאמור, "דובק". צאצאיו של וסקביץ מחזיקים עד היום בחלק ממניותיו. כראשית 1930 נולדת סיגריה חדשה, ואנו עדים למסע פירסום מתוכנן ומותח:
ב-1 וב-2 בינואר מופיעה מודעה ברוחב 2 טורים (14 ס"מ) x 3 אינץ' (7.5 ס"מ).

הכונו לקבל בעוד ימים מספר את פני?
ב-6 בינואר באותו הגודל:

בדרך!
הכונו לקבל בעוד יום-יומיים את פני?
ב-10 בינואר בגודל זהה:

הנה היא באה!
הכונו לקבל היום את פני הסיגריה המשובחת "גליל"

טעמו וראו כי טובה!!
בית החרושת לסיגריות ד"ר ו. מוזס את נ. וסקביץ, תל אביב ובהמשך, ב-13 וב-16 בינואר:

מי שסבור כי מאבקהם ומלחמותיהם של פירסומאים ויחצנים להעלאת קרן לקוחותיהם, בפירסום כעתונות ובדרכים אחרות, הם מסממני התקופה שלנו, טוב יעשה אם ימהר לשנות דעתו. עיון בעתונים של לפני 60 שנה ומעלה מגלה זאת בנקל. להלן דוגמה ל"מלחמת הסיגריות" שהתנהלה בעתון "דואר היום" בשנת 1930. שני הניצים העיקריים היו חברת האחים מספירו וחברת מוזס את וסקביץ (לימים "דובק"). מוזס את וסקביץ נהגו להדגיש במודעותיהם את עובדת היות המוצר תוצרת הארץ, תופעה החוזרת על עצמה בפירסומים השונים. לאחים מספירו, חברה ממצרים, קרץ גם השוק הערבי, ולכן חלק מן הסיגריות נקרא בשמות ערביים. על מנת למנוע בלבול באשר למי נלחם במי, נימנה תחילה את "הצדדים הלוחמים":

תוצרת האחים מספירו	תוצרת מוזס את וסקביץ
אמיר	נדיב
מלוכי	שלום אקסטרא
לטיף	סטמבול
אביב	גליל
תמר	אופיר
יסמין	

כיצד מחזירים סיגריה חדשה לשוק?
במודעה משלהי 1929 מציגים היצרנים את מרכולתם:

אל תפרשו מן הציבור!
הכל מעשנים סיגריות שלנו:
"נדיב", "שלום אקסטרא", "סטמבול".
משום ורק הן העבריות
טו בו ת
שהן היחידות בארץ.
בית חרושת לסיגריות ד"ר ו. מוזס את נ. וסקביץ, תל אביב

המאמר מבוסס על עבודה שהכינה המחברת במסגרת הקורס של ד"ר עוזי אלידע, "מגמות בהתפתחות העתונות הבין לאומית", במסגרת התוכנית ללימודי עתונאות באוניברסיטת תל אביב.

מאה אחוזים!

מדטבק הכי עדין והכי מובחר
מכילת הסיגריה החדשה שלנו

ג ל י ל

(20 – 27 בקופסה – 30 מיל)

בית חרושת לסיגריות ד"ר ו. מוזס את נ. וסקביץ, תל-אביב

האחים מספירו נגררו להשיב אף הם במחירי הסיגריות (דבר שאותו נמנעו מלעשות עד כה) וגייסו לצידם את המשיח:

מנגד עומדים להם האחים מספירו, שאינם חשים בכל צורך לשכנע, ומפרסמים מודעה של מי שבטוחים בעצמם. אותה מודעה מתפרסמת באופן שיטתי ב-7, 8 וב-12 בינואר 1930.

לנשיבוא המשיח

ניתנו לכל באי שולס סיגריות מספרו הן הן
 אולם עתה כל הרועה ליהנות שעה אחת בעולמו
 צריך לטות את הסיגריות האלה ולשלם עבורן
 ב מ ו נ י ם

אמיר	27	40	מיר
מלוכי	"	15	"
לטיף	"	25	"
אביב	"	20	"

ומכאן ואילך פותחים האחים מספירו במתקפת מודעות מומחזות, והיצירות עולה על גדותיה. להלן דוגמה מה-23 בפברואר 1930:

כל הארץ הכירה כבר
 שאין יותר טובות
 מסיגריות

„מספירי“

ב-28 בינואר 1930 גברה היצירתיות של האחים מספירו, והם פירסמו מודעת מברק כמקום המיוחד בעתון, השמור בדרך כלל למברקי חדשות – מתחת ל"לוגו", משמאל:

סליחה!

(ה הרמוני מציע ליה לבנוני סיגריות)

ל ב נ ו נ י : תודה רבה אינני רוצה.
 ח ר מ ו נ י : (מתפלל) הלא ארנוני מעשן!
 ל ב נ ו נ י : כן רניל אני לעשן סיגריות טובות.
 ח ר מ ו נ י : ארנוני מעליב אותי, יסתכל נא בקופסה הזאת.
 ל ב נ ו נ י : אה, סליחה! אלה הן הסיגריות מ ל ו כ י
 של מספרו! סליחה! (מדליף סיגריות) תודה רבה, סיגריות מצוינות!

בקוטב הדרומי

(מלגריסה)

אמאטונייה 28 לדצמבר.

מאיו מנוזח מודיעים לנו:

הקפיטאן בירד, בעברו מעל לקוטב הדרומי ראה דרך המש-
 קפת שלו קופסת סיגריות, א מ י ר.

משמע, המוניטין של הסיגריות של האחים מספירו נודעים מקצה העולם ועד קצהו, וגם בחבל ארץ גידה כמו פאטגוניה (גם כיום משמש מקום זה סמל לאיזור המרוחק מכל יישוב). יש לשים לב, כי האחים מספירו נוקטים באסטרטגיה דומה במודעותיהם: הם אינם מזדהים כמו מוזס את וסקביץ. את הסיגריות שלהם, לדעתם, הכל מכירים.

כעבור שלושה ימים, ב-31 בינואר 1930, באותו המקום בדיוק ובאותו הגודל, השיבו מוזס את וסקביץ בנוסח הרגיל שלהם: מאה אחוזים וגו'.

מחזה נוסף מתפרסם ב-26 בפברואר, וכרגיל בעמוד א':

לכל

כל אחד יכל להשיג היום
את הסיגריה העדינה

"גליל"

9 סיגריות בקופסה
במחיר 10 מיל

(27 בפברואר 1930)

או מודעה אחרת, ב-7 במרס 1930:

שדש הסיגריות האלו:

"גליל"

"נד"ב"

"שלום אקסטרא"

הן הכי חביבות על הקהל

בחג הפורים שימשה המגילה מקור השראה:

אחר הדברים האלה

גדל המלך אחשוורוש את המן

מפני מה?

מפני שהיה מעשן את הסיגריות של מספירו.

ומשפסק לעשן את הסיגריות האלה

— תלוהו על עץ.

כאותו יום עצמו נענו מזוס את וסקביץ לאתגר, ואף הם השתמשו בדמות מן המגילה:

האם והילד

הילד: אמא, מדוע אינך מרשה לאבא לעשן בחדר?

האם: מפני שהוא מעשן סיגריות רעות המרעילות את האויר.

הילד: ומדוע אם כן את מרשה את זאת לדוד בשעה שהאבא איננו בחדר?

האם: מפני שהוא מעשן סיגריות טובות המעלות ריח נוחות.

הילד: איננו הן?

האם: אמא יר-ש, מ-ס-פ-ר-ו!

כך, מבלי לתקוף את הסיגריות של המתחרים, מכנים אותן האחים מספירו סיגריות "רעות, המרעילות את האויר", ולצורך זה נקראים ל"קרב" גם נשים וילדים. יומיים חולפים, ולמערכה מוזעק לא פחות מאשר קרל מרכס (מודעת ענק בעמוד הראשון):

קרל מרכס

בספרו הידוע הוכיח לנו ש.ב.ראשית דוהנה מלחמת המעמדות- אולם אפילו אדם גדול רשאי למעות אכן טעה האיש! כי לו חי בימינו אלה בארץ ישראל היה נזכה לדעת כי שוויון אותה ושלום שוררים בין המעמדות. כלם בלי הבדל כפועלים כבורגנים: כאזכרים כהלונגים.

מעשנים ומהללים את סיגריות מספירו

המודעות של מזוס את וסקביץ, מוכרחים לומר, צועדות הרחק מאחור, בולטות בניכוש שלהן לעומת המתחרים.

ובחרוזים:

כ נ ג ד א ר ב ע ה ב נ י ם !
אחת משוכחת כליל: ג ל י ל
אחת נודעת בטיב: נ ד י ב
אחת עממית נקראה: ש ל ם א ק ס ט ר א
אחת נפוצה בלי גבול: ס ט מ ב ו ל
כשרים לפסח בהכשר הרבנות הראשית
בית חרושת לסיגריות ד"ר ו. מוזס את נ. וסקביץ תל-אביב

אט אט למדו מוזס את וסקביץ כיצד לתבל את מודעותיהם, אלא
שהאחים מספירו רצו קדימה והותירו אותם הרחק מאחור, עם
מודעת ענק, המהווה את גולת הכותרת.
בגיליון ערב פסח, 11 באפריל 1930, פורסמה מודעת האחים
מספירו בעמוד א' של "דואר היום" על פני חצי עמוד. (הטקסט
במרכז המודעה סודר מחדש, לנוחיות הקוראים בני זמננו):

פורים בלי אסתר המלכה!
בתור ממלאת מקום נבחרה פה אחד ע"י הישוב
הסיגריה
ג ל י ל
שהוכנה באופן מיוחד בקופסת לוקס בת 50 סיגריות
למשלוח מנות

כאשר האחים מספירו השיקו סיגריה חדשה הם עשו זאת כפשטות:
אותה מודעה, טוב ושוב, עד אשר תיקלט הסיגריה בתודעת הצרכן:

ה ר ב ה כ ע ד מ ע ט !
ארבע עשרה סיגריות בעד 10 מיל
תוצרת חדשה ת מ ר

היאומן כי יסופר? שאל מכל מוכרי הסיגריות!
ת מ ר ת מ ר ת מ ר

בהתקרב חג הפסח השתמשו מוזס את וסקביץ בדמויות ההגדה

זוהי דהתוצרת החדשה ביורת
שיצאה מבית החרושת המפורסם
של "האחים מספירו"

מראש פנה ועד קוסטינדה
מרוחמה ועד רגליחי
מעשנים הכל את סיגרית "תמר"

אמנון אהב את תמר אבל תמר לא אהבה את אמנון. אמנון
שלח לתמר פרוזים. לשוא! הזמין אותה לטיול באוטומוביל יפה - לשוא!
שלח לה מתנות יפות - לשוא! הבטיח לה להזמינה לראינוע החדש שיפתח
באופירה של מוגרבי - הכל לשוא. היא לא אהבה אותו ולא רצתה אותו.
ויהי היום ואמנון החליט לאבד עצמו לדעת. לפני הפרדו מן החיים אמר לסור
בפעם האחרונה אל תמר ולומר לה "שלום!"
כשנכנס לחדר לא היתה שם תמר. ישב וחיכה לה ובינתיים הוציא סיגריה והחל
לעשן.

תמר נכנסה פתאום וקראה בתמהון:
- מה זה? איזה ריח נפלא? איזה עשן נפלא! והתנפלה על צוארי אמנון
והחלה מנשקת אותו: אמנון יקירי, אני אהבת אותך!
על השולחן, במאפרה, העלתה תמרות עשן סיגריה קטנה ועדינה "תמר".

כשתפנה אל החנוני בכל חנות ובכל סופס
ותבקשנו סיגריה טובה מבלי נכוב בשם
סג הסיגריה-והושיט לך מאליו סופסת

סגריות "תמר"

בסופסה תמצא 14 סיגריות
דיחניות, נעימות, מלבבות....
14 במספר לא פחות ולא יותר.
תמורתו תשלם לחנוני רק 10 ט"ר

ושוב הבטחות הבטחות מן הסיגריה המופלאה:

ארכעה דברים מתישים כחו של אדם
רעבון, דרך, תענית ומלכות
אבל אדם שמעשן סיגריות של מספירו
י ס מ י ן , ת מ ר
א ר א מ י ר

הרי אין כל פגע שבעולם שיתיש את כחו
מעתה עשנו כולכם סיגריות מספירו

(25 ביולי)

במקרה הצורך גייסו האחים מספירו למלחמת העישון גם את
המקורות:

צדיק כתמר יפרח כארוז בלבנון ישגה
שנאמר:

שקולה נשמה של צדיק אחד כנגד כל העולם כולו
וסיגרית ת מ ר אחת כנגד כל סיגריות שבעולם

(13 באוגוסט)

י ס מ י ן

אשרי האיש שנמצאה

לו ובשעתו קטף זו

ואוי לא לאיש לא הכיר

בה בדרכי חייו הוא

(2 בספטמבר)

מודעות נוספות של האחים מספירו ניסח, מן הסתם, רעיונאי
שהוא משורר מתוסכל:

ל ט י ף !

ובלילה, תור הדממה

יסבוני דומם

שעיפי קסם, קטרת "לטיף"

לסיגריות "מספירו" הריחניות.

יסמין לשפתותי "מספירו"
(15 בספטמבר)

(1 באוקטובר)

וכך זה נמשך, כשיד מספירו, לרוב, על העליונה ותושבי
ארץ ישראל — וגם העתונים — נהנים מן המלחמה ואף
מריבים לעשן, שכן בימים ההם נחשבה סיגריה מרעננת סגולה
לבריאות...

הנה כי כן, בפירסומת יש דרמה כהילכתה. סיגריות "תמר"
מצילה אותך מהתאבדות והופכת דחייה לאהבה, במחי ריח העשן...
הפעם לא תמונות מחיי המשפחה, אלא מחוויות הפנויים-פנויות.
עשן סיגריה "תמר" ובועת עשן אחת תשיב אליך את אהבתך. אפשר
גם ללמוד על הבילוי החביב על קבוצה זו ועל שיטות החיזור:
פריסם, מתנות (כאז כן עתה...), טיול באוטומוביל, אופרה...
נקל לשער, איזו זעקה היתה קמה בקרב הפמיניסטיות לו
פורסמה מודעה כזו בימינו. מודעה, שממנה עולה דמות אשה קלת
דעת, המשנה דעתה כהרף עין לריח סיגריה, אינה מחמיאה לעולם
הנשים. לצורך האיזון יאמר מיד, שגם הגבר איננו מצטייר כאן
כנזר הבריאה...

לאחר הפוגה של כחודשיים התחדשה המלחמה, אלא שהפעם
לא הגיעה לשיאים כמקודם. בגיליון חג השבועות פירסמו האחים
מספירו מודעת ענק (חצי עמוד) בהשראת מגילת רות:

מגילת מספירו אל הישוב העברי בארץ ישראל
אין סיגריה טעימה — כסיגרית מספירו
אין סיגריה בריאה — כסיגרית מספירו
אין סיגריה זולה — כסיגרית מספירו

(1 ביוני 1930)

הקורא בן סוף המאה ה-20 יכול רק לגחך, למקרא ייחוס
המלה בריאות לסיגריות.
מוס את וסקביץ שבו לנוסח היבש. החל מיולי 1930 הופיעו
מודעות בודדות בנוסח זה:

אין זה חדש

הסיגריה

ג ל י ל

היתה, הווה ותהיה

תמיד הכי טובה

לעומת זאת, האחים מספירו פירסמו מדי יום או יומיים, מודעות
כגון אלה:

בחום הקיץ
הלוחט
השב את נפשך
בסיגריה הריחנית
י ס מ י ן
כי אין כמוה לקלות ונעם מימין ומשמאל
קנתה לה לאהבה